

pis hujus provinciae injungimus, quatenus sub certis penis per illos imponendis faciant a laicis observari Caput primum, de vita & honestate. Cler. Cum etiam in veteri Legge, cujus sacrificiis longe dignius est sacrosanctum Altaris ministerium, laicalis populus ad Altare Dei non audeat accedere.

Distum enim erat atrium populi ab atrio Sacerdotum, in quo erat altare Holocaustorum, quo prohibebatur alii cuius de populo accessus. Sic vero decernit allegatum illud c. 1. ex Concilio Moguntino de promptu: Ut laici secus Altare, quando sacra mysteria celebrantur, stare vel sedere inter Clericos non presumant: Sed pars illa, quae cancellis ab Altari dividitur, tantum placentibus pateat Clericis. Ad orandum vero & communicandum, laicis & feminis, sicut mos est, pateant Sancta Sanctorum. Nemo peritus ignorat reprehensionem a Sancto Episcopo Ambrosio seniori Theodosio Augusto factam intra Basilicam Mediolanensem, eo quod post Altaris oblationem inter Clericos in ipso sanctuario constitisset. Invis superius Notit. Saeculi II. quae de re congeffi ex veterum monumentis, in dissertatione 10. de veterum Ecclesiarum situ, partibus & forma. Observa vero caput illud 1. de vita & honestate. Cler. a compilatore attributum Concilio Moguntino, esse proprie Concilii Turonensis secundi c. 4.

8. Can. XXXVI. Cum iudices saeculares quandoque Clericos in suis carceribus detentos & ab Ecclesiis requisitos restituere nolunt: volumus, quod provinciale statutum in pluribus Conciliis provincialibus renovatum diligenter observetur; cujus forma talis est. Statuimus ac etiam ordinamus, ut si contingat aliquem Clericum in villis & castris diocesis & provinciae Senonensis per iudicem capi saecularem, qui sufficienter requisitus de reddendo dictum Clericum suo iudici Ecclesiastico, non reddidit seu restituit, in sua malitia perseverans, in dictis villis seu castris, quamdiu detinebitur idem Clericus, cessetur a Divinis, nequam Ecclesia intra cujus confines dictus Clericus detineri dignoscitur, sed etiam in aliis, si in dictis villis & castris plures Ecclesias esse contigerit. Quod ad religiofa monasteria in dictis villis vel castris constructa, & alias Ecclesias eis contiguas extendi volumus, ne si in aliquibus cessarent, & in aliis non, sententia cessationis seu interdicti valeat vilipendi. Praedictas autem cessationes auctoritate presentis Concilii ab omnibus tam exemptis quam non exemptis, cum de iure ad hoc teneantur, volumus observari.

Verba haec, cum de iure ad hoc teneantur, verificantur per constitutionem Clementis Papae V. in Concilio generali Viennensi, definitio, Regulares & quoscunque exemptos teneri servare in suis Ecclesiis interdictum locale generale. Et si violare eis contingat, esse ipso facto excommunicatos, ut habetur c. 1. & c. cum ex eo, Clem. de sent. excomm. Hoc idem statutum hic allegatum legitur iisdem pariter verbis in Concilio Mediolanensi ann. 1323.

Can. XXXVII. Ad nostrum devenit auditum, quod in hac provincia quidam temporales Domini & eorum Officiarii quandoque sub magnis penis inibent suis subditis & aliis in Domino suo commorantibus, ne alter alterum citare faciat in foro jurisdictionis Ecclesiasticae, etiam in personalibus actionibus; & quod deterius est, supradicti Domini, vel eorum Officiarii plerumque prohibent Curatis seu rectoribus Ecclesiarum, aut aliis Presbyteris, ne sigillent vel executioni mandent citationes & alias litteras curiarum Ecclesiasticarum, & quandoque cogunt eos, ad quorum instantiam aliqui ex eorum subditis propter suam contumaciam fuerant legitime excommunicati, ut illos faciant absolvere: quod si recusaverint, vel diffulerint, faciunt illos in carceribus detineri. Quae omnia sunt in magnam lesionem & turbationem Ecclesiasticae jurisdictionis: & cum absolutio totaliter extorta, nulla sit ipso iure, taliaque perpetrantes novam excommunicationis sententiam nulli dubiam incurrant: eaque propter, Nos ratiolum Dominorum vel Officiariorum ausus temerarios refrenare cupientes, iubemus antiqua provincialia statuta circa haec edita inviolabiliter custodiri, quibus cavetur, quod si aliqui Domini vel iudices temporales, aut eorum servientes vel ministri, aliqua ex gravaminibus Ecclesiasticae jurisdictioni inferre presumpserint, & de talibus vel altero eorum legitime confiterit, canonica monitione premissa, cessetur a Divinis iuxta formam praecedentis statuti; & nisi tale gravamen intra octo dierum spatium fuerit reparatum, volumus & precipimus, quod ille vel illi, qui tale vel talia perpetraverint, & circa ea dantes auxilium, consilium, vel favorem, auctoritate presentis Concilii denunciarent publice & solemniter ipso facto excommunicati. Cum absolutio taliter vi extorta nulla sit ipso

iure, taliaque perpetrantes novam excommunicationis sententiam nulli dubiam incurrant.

CONCILIUM GENERALE BASILEENSE

inchoatum ann. 1431.

1. Indictum fuerat Basilea Concilium universale a Martino V. Pontifice maximo, quo e vivis exempto, qui ei successit Eugenius Papa IV. istud ipsum convocavit anno primo, quo Pontificatum inivit, qui ei fuit ab ortu Christi 1431. Est Basilea Galliae Belgicae civitas apud Rauracos, haud procul distans a ruinis & ruderibus veteris urbis Augustae Rauracorum ad Rheni fluentem, condita in confinio Helvetiorum, quibus nunc fœdere contributa est, & Tribocorum, qui nunc Alfacii nuncupantur, & Sequanorum, qui sunt Comitatus Burgundiae accolae. Huic Synodo primum praesedit Apostolicus Legatus Julianus Cæsarinus Cardinalis Diaconus S. Angeli. Nec ulli dubium fuisse initio legitimam; sed ex quo sibi supra Pontificem Romanum auctoritatem indebitam arrogavit, plenamque jurisdictionem jubendi, compellendi, ipsumque suis iussionibus obedientem deponendi, aliumque ejus vivis loco Pontificem obtrudendi, quod demum ab ipsa peractum est, desit esse legitima, sibi quae grandè vituperium, fœdamque maculam accersivit, turbas in omnem Ecclesiam concitandam, novumque schisma obtrudendo, quo tempore respirare incipiebat a terribissimo annorum quinquaginta schismate, quo Christiana Republica confictata fuerat. Priores Concilii sessiones circa consuetam praesumptam & preparatoria transactae sunt. Cumque paucissimi Praesules, qui Basileam concesserant jam olim Canonice instituto indubitato & unico Pontifici Eugenio, ejus in privatum ordinem reductionem comminarentur, debitamque hereticis penam, nisi se inferriorem, & subditum jurisdictioni Synodi profiterentur, ejusque mandatis obtemperaret, tunc coepit Concilium perniciosi schismatis jactare semina, quamvis Constantiensis decretum praetexeret, sed in diversa longaque dispari causa. Illud enim iustam sibi attribuebat potestatem in plures Pontifices invicem contentendes, & universam jam pridem Ecclesiam lacerantes, quorum jus obscurum admodum & ambiguum erat, nec aliud supererat remedium extinguendi diuturnum incendium, quo Ecclesia confagrabat, etiam postquam singuli contentendum Pontificum fidem juratando abstinerant deponendae suae dignitatis propter Ecclesiasticam unionem & pacem. Itaque Constantiensis decretum felici exitu terminatum est, remoto schismate. At ex adverso, cum nulla esset in Ecclesia confictio, solusque Ecclesiae praesert Eugenius, quem fideles omnes legitimum agnoscebant & colebant Pontificem, eo vivente novum Basileense Pseudopontificem obtruserunt.

2. His adijunge. Pontificem Eugenum iustam habuisse Basileensis Concilii alio transferendi causam, fervente tunc in omni vicinia gravi bello Burgundum inter & Austriacum Ducem, stantibusque tunc in armis Bohemiarum Moraviaeque populis, quorum iniustus postulat Concilium non poterat assentiri. Jamque etiam transactis octo mensibus, postquam Synodus debuit exordium sumere, Episcopi apud Basileam non plures tribus, alique Praelati non plures quam decem convenierant, atque ita immerito coetus ille se sacrosancti generalis Concilii nuncupatione jactabat, & quod longe deterius est, de extrudendo Summo legitimeque electo Pontifice nefaria consilia capebat. Hanc ut amoliretur perniciem Eugenum, prudentiore consilio Synodum non quidem diffimere, sed commodiorem in civitatem, scilicet Ferrariam, transferre fategit, eoque Basileense accivit, qui hac occasione Pontificem ut criminis reum missis apparitoribus ad se citari fecerunt, & iniusto huic vadimonio non obtemperantem contumaciae damnare ausi, se nefando depositionis ejus iudicio accinxere.

3. Hic operæ pretium fuerat ad commendationem unitatis Ecclesiae, & decendum in quo illa fundetur, & consistat necessaria ad aeternam salutem unitas, sancti Carthaginensis Episcopi & martyris Cypriani professore inconcussam doctrinam, ex ejus libro de unitate Ecclesiae, cujus verba & rationes pro antidoto erant adversus noxias Basileensium propositiones: Hoc eo fit, (inquit) dum ad veritatis originem non reditur, nec caput queritur, nec magistri caelestis doctrina servatur. Quae si quis consideret & examinet, tractatu longo atque argumentis opus non est, probato est ad fidem facilius compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum: Ego tibi dico, inquit, quid tu es Petrus, & super hanc Petram aedifi-

adificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non vincet eam: & tibi dabo claves regni caelorum; & quae ligaveris super terram, erunt ligatae & in caelis. Et iterum eidem post resurrectionem suam dicit: Pasce oves meas. Super unum illum aedificat Ecclesiam suam, & illi pascentibus mandat oves suas. Et quamvis Apostolis suis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat: Sicut misit me Pater, ita & mitto vos: Accipite Spiritum Sanctum, si cui remiseritis peccata, remittentur illi; si cui retinebitis, retinebuntur; tamen in unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, & unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique & ceteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio praediti honoris & potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur. Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra una monstratur; & Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur. Quam unam Ecclesiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus Sanctus ex persona Domini designat, & dicit: Una est columba mea, perfecta mea, una est matri suae, electa genitrici suae. Hanc Ecclesiam unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesia remittitur & resistit, qui Cathedram Petri, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit? Quando & beatus Apostolus Paulus hoc idem docet, & Sacramentum unitatis ostendat, dicens: Unum corpus, unus spiritus, una spes vocationis vestrae, unus Dominus, una fides, unus baptisma, unus Deus. Quam unitatem tenere & vindicare debemus maxime Episcopi, qui in Ecclesia praesidemus, ut Episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida prevaricatione corrumpat. Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia quoque una est, quae in multitudinem laicis incremento facienditatis extenditur: quomodo Solis multi radii, sed lumen unum: & rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundarum: & cum de fonte uno rivus plurimus perfuerit, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, unita tamen servatur in origine. Avelle radicum Solis a corpore, diversitatem lucis unitas non capit: ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit: a fonte praecide rivum, praecisus arefcet. Cypriano accedat Hieronymus, dicens lib. 1. contra Jovinianum: illic super Petrum fundatur Ecclesia, licet idipsum in alio loco super Apostolos fiat, & cuncti claves regni caelorum accipiant, & ex aequo super eos Ecclesia fortitudo solideatur; tamen propria inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio. Idemque lib. 1. contra Pelagianos: Quid Platoni & Petro? Ut ille Princeps Philosophorum & hic Princeps Apostolorum fuit. Atque ut a Cypriano digesti ad ipsum regrediamur, scribens ipse ad Cornelium Romanum Pontificem epist. 55. haec ait: Neque enim aliunde hereses oborte sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos & ad tempus iudex vice Christi cogitur.

3. Concilium istud annos fere duravit octodecim, quorum primo cum multa proponerentur Pontificiae dignitati derogantia, Eugenius illud dissolvere tentavit, nec tamen prevaluit. Tribus ferme annis in hac diffensione dilapsis, Sigismundus Romanorum Regis interventu pax restituta est; circiter per quadriennium, quo tempore multa salubria constituta sunt. Sed recrudescitibus primis de potestate Concilii & Pontificis diffensionibus, Concilium adversus Eugenum processus redintegravit, qui ut conatus illos perfingeret, Concilium de plenitudine potestatis Ferrariam transtulit. At refractarii Basileenses & rebelles Eugenum a Pontificiis suspendendum, ulteriusque provecti ad ultimum deposuerunt, quantum in ipsis fuit, subrogato Amedeo Sabaudo Felice V. nuncupato. Post primam cum Eugenio reconciliationem satis frequens Basileensium Synodus fuit, confedentibus Praelatis insulatis circiter centum, in quibus septem numerabantur Cardinales. Sed deinceps adeo diminutus est eorum numerus, ut quum iudicium in Eugenum intentarent, vix triginta interfuerint: & in ejus depositione inter septem duntaxat Episcopos, unicus Cardinalis Ludovicus Arlatisensis Archiepiscopus. Admittebantur vero ad Synodales definitiones, contra Conciliorum leges, graduati quilibet Sacerdotes, ut inopia Episcoporum miserabilem defectum supplerent.

5. Sessione XV. statuunt Basileenses Patres, in singulis diocesis semel quolibet anno Synodum ab Episcopo esse ex singulis parochiis convocandam, aut etiam ubi opus erit, bis annuatim. Provinciales autem Synodos cogendas esse loco a Metropolitanis indicto saltem singulis triennii, ut nuper fuerat in Constantiensi Concilio constitutum. Et ut omnes provinciae Episcopi te-

neantur ad provincialia Concilia vocati accedere per seipfos, aut si legitimum obiter impedimentum, iustam absentiae suae causam allegare, suosque procuratores ad Concilium destinare, ad hoc ut ibi interfint, suaque suffragia proferant, atque in reditu decreta Concilii deserant, curentque fideliter observari. De Conciliis provincialibus perquire, quae annotavimus ad calcem Constantiensis Concilii.

6. Providum pariter fuit, ut Ordines nonnisi dignis & benemeritis, quorum vita sufficienti testimonio nota sit, & beneficia Ecclesiastica sine ulla simoniaca labe conferantur. Praetereaque ut in animarum cura committenda summa diligentia & matura inquisitio adhibeatur.

7. Itemque ut bona Ecclesiastica nullatenus ad usus illicitos, quinimmo ad honorem DEI, Ecclesiarum conservationem, habendo secundum sacros canones praecipuam curam pauperum & indigentium, laudabiliter convertantur: scientes quod de his omnibus apud tribunal aeterni iudicis Praelati simul & Clerici usque ad minimum quadrante reddiduri sunt rationem.

8. Insuper de corrigendis per Episcopos excessibus, moribusque subditorum reformandis, & discordiis suborientibus conciliandis.

9. Eadem praeterea XV. Sessione, Jubet sancta Synodus omnibus Praelatis Religionum & Ordinum quoruncunque ad quos celebrare Capitula pertinet, quod illa statutis temporibus sub praescriptis penis servent, & servari faciant: in quibus secundum canonicas sanctiones & Religionum constitutiones, cum omni studio & diligentia ad veram singularum Religionum & Ordinum reformationem intendant; ita ut deinceps in singulis Monasteriis iuxta proprias regulas & constitutiones debite regularis viget observantia: ac praecipue in tria substantialia professionis vota omnino observentur.

10. Sessione XIX. editum est decretum de his, qui volunt ad fidem converti, his verbis: Si quis Judaeorum ad fidem Catholicam converti voluerit, bona sua quaecunque habet mobilia & immobilia, ei intacta illa saepe permancant; Quod si huiusmodi bona ex usura illicitoque quaestu fuerint acquisita, & nota sint persona, quibus foret de iure restitutio facienda, quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, illis restitui omnino oportet. His vero personis non extantibus, quia talia per manus Ecclesiae in pios usus convertenda, haec sancta Synodus vicem gerens universalis Ecclesiae, in favorem concedi suscepti baptismatis tanquam in pium usum apud ipsos remanere debere sub poena divini anathematis; tam Ecclesiasticis quam saecularibus interdicens, ut nullam super his quovis quaesito colore molestiam inferant, aut inferri patientur, sed magnum se fecisse lucrum existiment, dum tales Christo lucrati fuerint. Et quoniam ut scriptum est, qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in ipso? Si ipsi conversionis suae tempore inopes aut indigentes fuerint, per viscera misericordiae Domini Dei nostri omnes tam Ecclesiasticos quam saeculares haec sancta Synodus exhortatur, ut ipsis conversis manus porrigant adiutrices. Ipsi quoque Diocesani non solum Christianos ad subveniendum illis exhortentur, sed tam de redditibus Ecclesiarum prout poterunt, quam de his quae ad pauperum usum per ipsos convertenda devolvuntur, huiusmodi neophytos sustentare non negligant, ipsosque a detractionibus & contumeliis paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam Dei sanctorum civis & Domestici Dei efficiuntur, longeque dignius sit regenerari spiritu quam nasci carne, haec editali lege statuimus, ut civitatum & locorum, in quibus sacro baptisinate regenerantur, privilegiis, libertatibus, & immunitatibus gaudeant, quae ratione duntaxat civitatis & originis alii consequuntur. Curent insuper Sacerdotes baptizantes, & hi qui de sacro fonte suscipiunt, tam ante baptismum quam post, illos in articulis fidei ac legis novae praeceptis, Catholicarum Ecclesiae ritibus diligenter instruere. Et tam ipsi, quam Diocesani operam dent, ne cum Judaeis aut cum infidelibus saltem per longum tempus penitus convertentur, ne sicut noviter contingit ab infirmitate curatis, modica occasio ad pristinam perditionem recidivos efficiat. Et quoniam experientia teste mutuum inter se neophytorum conversationem ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti ipsorum plurimum officere comertum est, exhortatur haec sancta Synodus locorum Ordinarios, ut quantum pro incremento fidei viderint expedire, curent & studeant neophytos ipsos cum originariis Christianis matrimonio copulare. Prohibeatur & his neophytis sub gravibus penis, ne mortuos more Judaeorum sepeliant, aut sabbata aliasque solemnitates & antiquae sectae ritus quoquo modo observent. Sed Ecclesiae & predicationes nostras prout alii Catholici frequentem, & in omnibus se Christianorum moribus conformes reddant. Contemptores autem praedictorum per Sacerdotes,